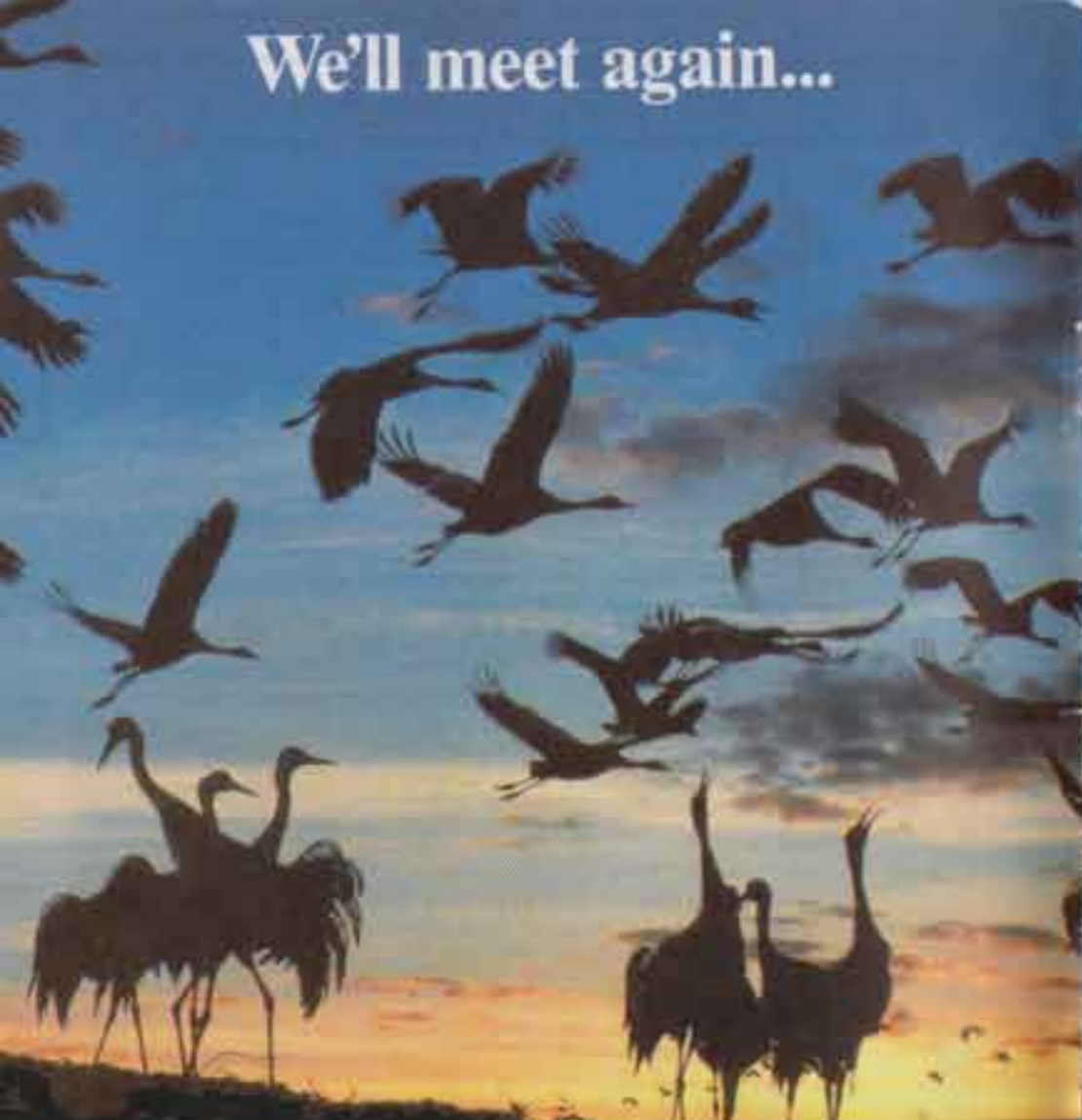

We'll meet again...

AuctionHouse international

Postiljonen

Postiljonen AB - Box 537 - S-201 25 Malmö - Sverige
Tel. +46 40 25 88 30 - Fax. +46 40 25 88 39
www.postiljonen.com - stampauctions@postiljonen.se

Hembygds Filatelisten

Tidskrift för hembygdsfilateli

Nr 3 2008

Årgång 25

Utställningskatalog **HOLMEX 08** **FRIMUNG 08**

Nationell och Regional frimärks- och
vykortsutställning 6-7 september 2008

Hägerstensåsens Medborgarhus, Stockholm

AB PHILEA

Svartensgatan 6
116 20 Stockholm
Tfn: 08-640 09 78

AUKTIONER

Välkommen till NOVA's bord på mässan.
Där tar vi emot frimärken, mynt och vykort
för alla våra auktioner under hösten.

mail@philea.se - www.philea.se

Varmt välkommen till HOLMEX 08

Detta är Hembygdsfilatelisternas fjärde frimärksutställning, nu också en vykortsutställning. Vi arrangerar denna utställning för att fira våra 25 år som Riksförening i Sveriges Filatelistförbund. Det är en stor glädje att få arrangera denna hembygdsutställning tillsammans med FRIMUNG 08, arrangerad av Sveriges Frimärksungdoms Stockholmsavdelning. HOLMEX 08 omfattar främst exponat med hembygd som tema. Utställningsklasserna Posthistoria, Open och Vykort dominerar.

Vi hoppas att många samlare, etablerade som nya, som ännu inte samlar kring sin hembygd, skall ansluta sig till föreningen. En förening med 500 medlemmar ger många möjligheter till kontakter och samlarutbyte. Vad och hur man samlar avgör man själv.

Variationsmöjligheterna är i det närmaste obegränsade. Vi hoppas att vår utställning kan visa detta för dig och alla andra besökare.

Vi önskar dig några lärorika, trevliga och inspirerande timmar på Hägerstensåsens Medborgarhus.

Gustaf Ankarcrone
Utställningskommitténs ordförande

Kommunikationer

Med bil:

Essingeleden från norr "3": Tag av till Aspudden/Liljeholmen, ta till höger vid ljusen nere på Hägerstensvägen och vid nästa trafikljus ta till vänster. Följ vägen upp, vid brandstationen håll till höger. Du kommer då in på Bäckvägen. Följ den i dess hela längd som i slutet svänger och övergår i Sparbanksvägen. Följ den framåt till dess att du ser Medborgarhuset på vänster sida.

Från söder "2": Tag av vid trafikplats Västberga (Ericsson) och tag till vänster mot Telefonplan. Passera T-stationen och Midsommargården. Fortsätt L.M.Ericssons väg uppåt sväng vänster in på Pingstvägen fortsätt uppåt till Bäckvägen. Ta till vänster. Kör så Bäckvägen i dess hela längd som i slutet svänger och övergår i Sparbanksvägen. Följ den framåt till dess att du ser Medborgarhuset på vänster sida.

T-Bana, linje 14 mot Fruängen stig av vid Hägerstensåsen. Vid norra utgången ta till höger gå trappan upp, därefter till vänster, gå uppför backen till Sparbanksvägen ta till vänster två kvarter. Vägen kommer att vara skyltad.

Eller: Med buss från Liljeholmens T-banestation buss Nr. 147 till hållplats Sedelvägen.

Innehåll

Varmt välkommen till HOLMEX 08	3
Kommunikationer	4
Stockholmsutställningen 1930	
En arkitekturhistorisk exposé på vykort. Av Arne Forssén	6
Program	10
Ungdomssida SFU Stockholm	11
Utställningsledning	13
Hembygdsfilatelisterna 25 år. Av Gustaf Ankarcrone	14
Föreningsinformation inför hösten 2008	19
Jury och Hederspriser	21
Deltagande Postförvaltningar och handlare	23
Plan över lokalerna	24 - 25
Handlare, plan över lokalen	26
Utställarförteckning	28
Posthistoria	28
Posthistoria, stämpelexponat	29
Enram	30
Motiv	31
Vykort	31
Open	33
Litteratur	35
Utställare alfabetiskt	37
Tjejinnor kan-hörna	39
FRIMUNG 08 deltagare	40
Posthistoria från Hägersten och närområden. Av Lars Wester .	42

OBS!! Begränsat antal parkeringsplatser.

Stockholmsutställningen 1930

En arkitekturhistorisk exposé på vykort

Av Arne Furusén

Av utställningens officiella vykort nummer 1 framgår områdets läge. Lideperspektivet av Max Söderholm visar området sett från öster.

Det finns många sätt att samla. På senare år har samlandet av vykort blivit alltmer populärt. Detta syns inte minst på mässor, auktioner och i tidskrifter. Inom utställningsfilatelin har vi fått ett särskilt reglemente avsett för bedömning av vykortsexponat.

I många fall är det samlandet av hembygden eller annan topografi på vykort som är i fokus, men vykortet kan även användas för att dokumentera en händelse eller belysa ett tema. Här följer en exposé över Stockholmsutställningen 1930 främst presenterad på vykort som belyser utställningens arkitektur och design.

Bakgrund

Det som senare blev internationellt känt som ett betydelsefullt genombrott för funktionalismen i Norden, Stockholmsutställningen, ägde rum mellan den 16 maj och den 30 september 1930. Platsen var Djurgårdsbrunnsvikens norra strand öster om Diplomatstaden fram till det senare byggda Slöfhistoriska museet och den motstående södra stranden mot Skansen så att utställningen omlämnade vattret.

Utställningsbyggnader, torg, torn, broar, bryggor och vattenspegel anlades som en modernt gestaltad helhet för att visa upp för Sverige och världen under denna sommar. Utställningen blev mycket välbesökt, mer än 4 miljoner besök registrerades under utställningsperioden! För allmänna transporter till utställningen fanns såväl

spårvagn 22 från Norrmalmstorg som bussar inklusive en från London inhyrd dubbeldäckare som utgick från NK.

Utställningen förvånade många människor, förargade en del, men imponerade framför allt genom sin konsekvent genomförda moderna arkitekturstil. I folkmun kom den snabbt att kallas Funkisutställningen.

Bakom utställningens utformning stod Svenska Slöjdföreningen som arrangör och därtill med föreningens ordförande, konsthistorikern och professorn Gregor Paulsson, utsedd som kommissarie. Framför allt var det dock utställningens huvudarkitekt Gunnar Asplund som satte sin personliga prägel både på arkitektur och utställningsdesign.

Funktionalismen

Termen funktionalism stod vid denna tid för något alldeles nytt, där byggnadernas arkitektoniska uppbyggnad skulle avspejla deras innehåll - "form follows function" sammanfattade idelogin. All onödigt ornamentik skulle avskaffas. Modern byggnadsteknik som industrisamhället hade utvecklat skulle användas för att skapa ändamålsenliga och billiga bostäder och andra byggnader för den moderna människan.

Parkrestaurangen med kvadratisk formade fönster. Husen står på ben, upplysta från terrassen. Officiellt vykort nr 53.

Samtidigt med denna arkitektoniska strömning uttryckte måleriet konstruktivism, purism och icke föreställande geometrisk konst. Kanske har arkitekturen som konstart aldrig legat så nära måleriet som under denna tid. En renodling och enkelhet, ofta uppbyggd av geometriska former, präglade i högsta grad såväl byggnader som annan design som skapades för och omkring Stockholmsutställningen.

Vykorten

Till utställningen och under denna framställdes drygt 120 nummerade officiella vykort (mitt högsta nummer är 122) med ensamrätt Frans Svanström & Co Pappershandels ab, Stockholm. Ett tiotal av dessa är i färg med perspektivteckningar av bl.a Max Söderholm och Rudolf Persson. De flesta övriga grundas på fotografier av pågående utställning med arkitektur, människor och arrangemang. Även nattbilder på den vackert upplysta festplatsen med byggnader och neonskyltar förekommer. Dessa officiella vykort är i formatet cirka 145x105 mm.

Utöver de officiella nummerade vykortet förekommer ett avsevärt antal fotografiska vykort i mindre format, cirka 135x90 mm framställda av Calegi, Almqvist & Winholm, Skandinaviska Kortcentralen m.fl.

Fotografiskt vykort i det mindre formatet av en genomtänkt belysningsarkitektur som knappast överträffas av dagens nattmiljöer.

Poststämplarna

Naturligtvis hade detta evenemang, som i alla avseenden var så välordnat, även egen posthantering. Denna skedde på ett tillfälligt postkontor, kallat "Stockholmsutställningen 1930". De stämplarna som förekom är dels en skaffstämpel med texten "Stockholmsutställningen" plus dag, månad och år (Nst 62b, se bild nedan), dels en maskinstämpel med texten "Stockholmsutställn." plus dag, månad, år och även klockslag (maskinstämpel 208, se SFF-handboken: "Svenska maskinstämplarna 1891-1989"). Båda dessa stämplarna kom att användas under hela utställningstiden.

Litställningsstämpeln på officiellt vykort nr 16 använd på invigningsdagen. Läs även texten: "Kära Tant! Är här på utställningens öppnande, det var storslaget".

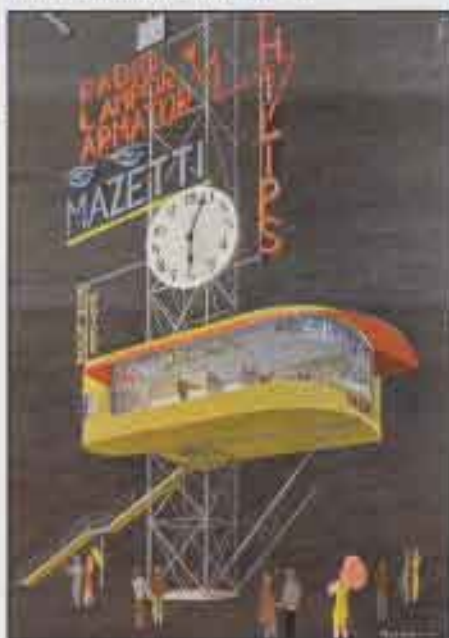
Under utställningen användes också stämpeln "Stockholm Skansen" plus dag, månad och år (Nst 62b). Denna stämpel är mer sällsynt förekommande och nyttjades vid ett brevsamlingsställe med detta namn. Detta "ställe" skulle enligt ett postalt cirkulär vara "anordnat" tiden 15 maj - 31 augusti. Under betydligt längre tid nyttjades de maskinstämplarna som under 1929 och 1930 gjorde reklam för utställningen (maskinstämpel 424). Dessa stämplarna var i bruk vid Stockholm 1, 7 och 16. Även här hänvisas till "Svenska maskinstämplarna 1891-1989" för närmare upplysning om nedre text och användningstider.

Maskinstämpel Stockholm 1 AVG-LBR 8 7.30 10 11 med "reklamtext" om utställningen på utrikes tryckverk med 5 öres porto till Frankrike.

Design och reklam

Utmärkande för funktionalismens syftssätt var att onödiga utsmyckningar skulle bort. I stället skulle nutidens reklam(!) som förmedlade sitt budskap till vardagsmänniskan utgöra utsmyckning på byggnader och offentliga platser. Det mest spektakulära exemplet är den konstruktivistiskt utformade reklammasten som placerades mitt på den stora festplatsen.

Reklammasten med dess pressluktare utbildad på utställningens officiella vykort nummer 8. Kartet är tecknat av Max Söderholm.

Även utställningens reklamaffisch ger uttryck för den nya design som blev populär. Arkitekten Sigurd Lewerentz utformade utställningens karakteristiska typografi som direkt anslöt till de nya modernistiska blockstilarna där futuran är den mest välkända.

I typografin för året 1930 har enkelhet, lätthet och rymlig eftersträvat. Officiellt vykort nr 32 med publikstrat bevismärke utfört som miniatyr av utställningsaffischen.

Att reklamen lyftes fram och integrerades med byggnadens arkitektur ser man flera fantastiska exempel på. Det utställningsvykort som återges nedan visar också "levande reklam" i form av prydligt uniformerade Cloetta-flickor framför den funktionalistiskt eleganta paviljongen.

Arkitektur och reklam - och en ytterst levande sådan - på officiellt vykort nummer 118.

Stockholmsutställningen - ett minne blott
Genom den fylliga bildokumentation som vykortet ger förstår man mer av de arkitektoniska kvaliteterna och av den futuristiska vision som kom till uttryck i utställningen. Vår store arkitekt Gunnar Asplund (som bland annat ritat Stockholms stadsbibliotek) har genom att ta till sig de senaste internationella strömningarna och omsätta dessa till en nordisk funktionalism i utställningen åstadkommit ett genombrott för en modernare arkitektur med estetiska, funktionella och sociala värden.

Tvåer finns i dag bara minnena kvar av utställningsbyggnaderna. När utställningen avslutats revs allt och nästan ingenting finns bevarat. Byggnaderna var konstruerade för avsedd användning endast under utställningstiden. Emellertid kom detta utropskecken i form av arkitektur och konstverk att få stor betydelse för framtiden både i Sverige och internationellt. "Funkisen" kom för att stanna. Än i dag återoppos till exempel den lätthet och moderna elegans som restaurang Paradisets fasad uppvisade mot festplatsen.

Restaurang Paradiset vid festplatsen med folk och med ropande flaggor som bar utställningens symbol.

Källor:

Funktionalistiskt genombrott. Rådberg: Stockholmsutställningen 1930. Eva Rudberg: Svenska maskinstämplarna 1891-1989. Bergman, Dahlström, Svahn. Cirkulär 1930, nummer 25. Generalpoststyrelsen.

Facit Postal VII Orntämplarna & Posthistoria.

Hembygdsfilatelisterna 25 år

Av Gustaf Ankarcrona

Riksföreningen för Hembygdsfilateli firar i år sitt 25-årsjubileum. Föreningen grundades 7 maj 1983 vid ett möte på Postmuseum. Syftet med Hembygdsfilatelisternas verksamhet skulle vara att:

- främja samlandet och sprida kunskap om hembygdsfilateli,
- främja forskning och utredningsverksamhet,
- främja publiceringsverksamhet,
- främja utställningsverksamhet,
- sammanföra samlare och förmedla kontakter,
- i övrigt verka för hembygdsfilatelins frömmu

Denna inriktning har varit ledstjärnan under föreningens första kvartssekel och gäller också i fortsättningen. Att innehållet i vår verksamhet under åren utvecklats och förändrats är naturligt.

Bildandet av föreningen föregicks av ett omfattande engagemang från många filatelisterna i vårt land. De som främst bidrog till skapandet av Riksföreningen var framlidne Karl-Erik Stenberg, Norrorts frimärksförening i Täby och dåvarande postmuseichefen Karin Rabén, idag vår 25-årsjubilerande första hedersmedlem Karin Svahn.

Ett möte benämnt "Symposium för hemortsamlande - ett sätt att vitalisera filatelin" genomfördes 30 oktober 1982 på Postmuseum i regi av Norrorts frimärksförening. Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation (SSPD), Frimärksklubben Nutrophil och Postmuseum.

Från vänster: Leinat Gullander, Gustaf Ankarcrona, Armand Månsson och Karin Rabén.

Foto: Yngve Hållström

Några viktiga förutsättningar för hembygdssamlandet var Contenta ortstämpelkatalog 1976 och dess fortsättning Facit ortstämpelkatalog 1982. Dessa kataloger gav hembygdssamlarna nödvändiga fakta om stämplat och postkontor.

Symposiet på Postmuseum hade vid Frimärkets dag 1-2 oktober föregåtts av en frimärksutställning anordnad av Norrorts frimärksförening med namnet "Gräv där du står". Utställningen hade två bedömningsklasser, hembygdsfilateli och övriga klasser. Bland annat visades ett tiotal posthistoriska hembygdsexponat. Detta var den första "Hembygdsutställningen". På den tiden fanns varken Öpen-klassen eller Vykortsklassen. Områden som under 1990- och 2000-talet skulle bli stora utställningsklasser med hembygd som tema.

Vid symposiet på Postmuseum presenterades fyra hembygdssamlingar som underlag för diskussion och fortsatt inriktning. Dessa var Göran Adolfsons "Ölands-posten", Sune Hedbloms "Helsingepost",

Mogens Riboldt föreläser här något för Gustaf Ankarcrona och Sune Hedblom.

Gustaf Ankarcronas "Jämtlands poststationer" och Lars Lundevalls hembygds-samling presenterad av Hans von Euler. I alla dessa exponat hade poststämpeln en central roll. Förbundsordföranden Georg B. Lindberg informerade att av andra länder var det främst i Förbundsrepubliken Tyskland som det redan fanns ett uttalat och organiserat hembygdssamlande. Deltagarna kunde efter en innehållsrik diskussion under SSPD:s ordförande Arne O. Olsons ledning konstatera att det fanns ett intresse och underlag för att bilda en riksförening inriktad mot svenskt hembygdssamlande.

Genom Stenbergs och Rabéns engagemang förbereddes bildandet av föreningen. Härvid tillfrågades Göran Adolfsson, Kalmar, Gustaf Ankarcrona, Östersund, Sune Hedblom, Bollnäs, Roger Larsson, Umeå, Mogens Riboldt, Ösno, Torbjörn Samuelsson, Svenstavik och Ulf Wadsjö, Norrköping om de var beredda att ingå i styrelsen för den nybildade föreningen. Mötet den 7 maj 1983 behandlade bland annat frågan om syftet med föreningen och vilket namn det skulle ha. Man enades om ovan åter-

Föreningens första logga

givna syfte och att namnet skulle vara Riksföreningen för Hembygdsfilateli med - på Karin Rabéns förslag - kortnamnet Hembygdsfilatelisterna. Föreningen skulle ha sitt säte i Stockholm. De tillfrågade valdes att ingå i styrelsen och Gustaf Ankarcrona valdes som ordförande. Styrelsens första uppgift var att utarbeta stadgar att antas vid nästa årsmöte. Därmed var bollen satt i rullning.

Stadgarna antogs vid årsmötet 30 mars 1984 i Jönköping i samband med utställningen Imecopia 84. Dessa stadgar gäller än idag. I samband med detta årsmöte avgick Gustaf Ankarcrona som ordförande på grund av från 1984 flerårig utländskommandering. Mogens Riboldt blev föreningens nye ordförande. När Mogens avled 2004 avlöstes han av Gustaf Ankarcrona.

CONTENTA

KATALOG
ÖVER SVENSKA ÖRTSTÄMPLAR ÅR
1000-1978

Många kända samlare syns här deltaga vid bildandet av föreninge bla., George B. Lindberg, Karl-Erik Steenberg, Lars Löwenberg, Per Erik Nilsson, Lennart Gustafsson, Hans von Euler, Göran Heijtz, Hans-Ove Aldenbrink, Åke Persson, Ulf Wadsjö, Sven Sandstedt, Sune Heddöm

Föreningen fick en flygande start. Vid HOLMEX 83 i Stockholm och Ienecopia 84 i Jönköping kunde många medlemmar värvas. På Ienecopia fanns en särskild bedömningsklass för hembygdsexponat. 1984 var Hembygdens år varför Postmuseum arrangerade en utställning med 50 ramsidor med hembygdofilateli som tema uppbackad av föreningens medlemmar. Utställningen pågick hela sommaren och demonstrerades av medlemmar på bestämda tider.

Den för starten av hembygdssamlandet mest betydelsefulla händelsen var utställningen NYNÄS 84, en renodlad hembygdsexponatutställning i samarbete mellan Nynäshamns Filatelistförening och Hembygdofilatelisterna under ledning av Mogens Riboldt. Utställningen omfattade 40-talet hembygdssamlingar från hela landet. Denna oktoberhelg kom att bli kulmen på en

mycket lyckad inledande satsning för samlandet av hembygdofilateli.

Medlemskatern vid årsskiftet 1983/84 var 150 medlemmar och ett år senare 240. Fem år efter starten nåddes i maj 1988 det magiska antalet 500. Stiftarna av föreningen hade haft rätt. Det fanns ett stort intresse för denna form av frimärkssamlande. Över åren har sedan medlemsantalet pendlat runt 300 och var 480 vid årsskiftet 2007/2008.

Under de sista åren på 80-talet tillämpades fortfarande den gamla indelningen för bedömningsklasser med traditionellt, posthistoria, halsaker, luftpost med flera i en gemensam klass. Motivexponat hade en egen klass. Vid föreningens femårsjubileum genomfördes HEMBYGD 88 i Solna med två bedömningsklasser, hembygdssamlingar respektive övriga samlingar. Samma indelning tillämpades vid SOLPHIL 93 också i Solna, som var föreningens tredje och hittills största utställning med cirka 500 ramsidor. Vid denna utställning erhöll Åke Persson, Bollnäs, Silverryttaren för sitt samling "Hälsingland".

HEMBYGD-FILATELI
NYNÄSHAMN
13.10.1984
NYNÄS 84

SOLNA

HEMBYGD 88

NATIONELL
FRIMÄRKSUTSTÄLLNING

Från början av 90-talet tillämpades den klassindelning vi känner från dagens utställningar. När det gäller klassen Hembygdofilateli betraktades den ibland som egen klass, ibland som posthistoria eller en underklass till allmän posthistoria. Man kunde därför återfinna ett hembygdsexponat i allmän posthistorisk klass samtidigt som ett annat hembygdsexponat återfanns i hembygdsklass på samma utställning. Utvecklingen visade på att en särskild klass för posthistoriska hembygdsexponat inte var särskilt befogad.

Den utveckling kom att tydliggöras när Open- och vykortsklasserna infördes som bedömningsklasser. Här kunde man återfinna ett stort antal hembygdsexponat inte minst i vykortsklassen. Även i motivklassen har man under åren kunnat återfinna hembygdsexponat. Slutsatsen av detta idag är att exponat med hembygd som tema skall föras till den bedömningsklass som är aktuell för exponatet i fråga. Ett exponat med Helsingborgs lokalpost hänförs till traditionell klass men kan samtidigt betraktas som ett hembygdsexponat. Någon särskild klass för posthistoriska hembygdsexponat bör därför inte förekomma i fortsättningen.

Redan 1985/86 engagerades föreningen i projektet med en ny stämpelhandbok. Det första området som vi tog hand om var normalstämpel 16 under ledning av Roger Larsson. Detta engagerade många av våra stämpelsamlare runt om i landet. Projektet kom att pågå i cirka 20 år. Det redovisades i sin helhet i Hembygdofilatelisten 2004-2006.

Nästa projekt kom att bli normalstämpel (Nst) 59 och senare tillverkade stämpel-

Här gjorde framför allt Lars Lundevall ett stort arbete. Det liksom arbetet med stämplatarna Nst 60, 61 och 62. Man byggde på 1952 års handbok. Tyvärr avbröts arbetet av SEF:s styrelse i början av 90-talet och budet gick till Bodens Filatelistförening, som utarbetade en helt ny indelning av våra stämplat. Detta dokumenterades i handboken Stämpelfakta. Denna nya indelning accepterades inte av filatelisterna och stämpelsamlarna. Boken är dock en utmärkt uppslagsbok om våra poststämplat. I stället dokumenterades i Facit Postal de nya stämplatarna där man byggde vidare på handboken från 1952 och de rön som framkommit under vårt arbete.

Projektet med TUR-stämplat har behandlades av Mogens Riboldt. Efter flera års studier och forskning av försändelser kunde Mogens presentera en bra sammanställning över dessa stämplat i två separata häften. Samtidigt arbetade Tommy Revai fram en dokumentation över färgade stämplat. Dessa har i de flesta fall kommit till på grund av att man på posten saknat svart stämpelfärg. Någon konsekvent användning av färgade stämplat annat än svarta har det knappast varit fråga om.

Hans von Euler arbetade fram en sammanställning över de normalstämplat 58 som togs i bruk 1928-30. Det är inte fråga om alla 58-stämplat utan det stora antal stämplat som kom i bruk just dessa år. Sammanställningen har publicerats separat.

Det senaste större projekt som redovisats är förteckning över de kvadratiske lambrevbärandestämplatarna från 1962-64 respektive 1965-69. Detta omfattande arbete har utförts av Hugo Bäckmark, Herrljunga och publicerats i 2007 års fyra nummer av Hembygdofilatelisten.

En helt annan och för föreningens ekonomi mycket viktig aktivitet var urvalshäften. Här engagerade styrelsen föreningens medlemmar på bred front. Detta möjliggjorde att häften med främst ortstämplat kunde sändas ut till enskilda och föreningar runt om i landet. Dessa fanns också att tillgå på mässor, utställningar och möten som

besöktes av styrelsen. Detta var ordföranden Mogen Riboldts verkliga skötebarn. Denna verksamhet har tyvärr efterhand avklingat och har idag en mycket begränsad omfattning. Här är det främst försäljningen på nätet lex. Tradera som är en konkurrent. Tyvärr ligger nog många vackra, ovanliga stämplat i gömmorna och väntar på nya ägare.

Tidigt utsågs länsombud med uppdrag att hålla kontakt med hembygdssamlare lokalt. På flera platser bland annat i Dalarna ordnades också gemensamma träffar. Efter hand visade det sig inte möjligt för dessa ombud att vara en länk mellan styrelsen och samlaren. Vi provade i stället att låta styrelsemedlemmar besöka föreningar runt om i landet. En form som tillämpas än idag.

I Stockholm har föreningen hela tiden haft återkommande möten med föredrag, diskussioner och urvalshäften. På detta sätt har styrelsen kunnat följa upp hur medlemmarna upplevt styrelsens intentioner för samlandet och hur hembygdssamlarna utvecklats.

Det absolut viktigaste för styrelsen var att finna former för kontakt med medlemmarna. Redan 1984 kunde styrelsen börja utge föreningens tidskrift Hembygdssamlaren. Inledningsvis utgavs två nummer per år men sedan 1988 utges fyra nummer per år. Vart tredje år kommer en aktuell matrikel där medlemmarnas samlingsområden redovisas.

En höstmöte år 2005 på Postmuseum.

Den första redaktionen med Per-Erik Nilsson, Gerl Fredriksson och Lennart Gustafsson tog över ansvaret redan 1985. Man producerade under åren fram till 1991, då denna redaktion upplöstes, en tidning med för hembygdssamlarna brett innehåll.

Den viktigaste medarbetaren för den nya redaktionen 1992 var under 12 år Lennart Gustafsson. Lennart var anställd centralt vid posten. Han kunde därför under alla dessa år fram till 2003 följa upp förändringar i organisation, öppnande och stängning av postkontor med mera.

Lennarts arbete var ovärderligt för alla stämpelsamlare och de flitiga medlemmar som utarbetade läns- och landskapsvis dokumentation. Detta arbete har resulterat i att för de flesta län nu finns en poststations- och stämpelsammanställning till gagn för alla stämpelsamlare.

Vår tidning har fortsatt utvecklas under 2000-talet med från 2005 Per-Erik Nilsson som redaktör. Allt fler artiklar kring hembygdssamlandet har publicerats både vad gäller posthistoria, open och vykort. Men framför allt är det hembygdssamlandet av de små orterna och kommunerna som intresserar.

Den moderna ordbehandlingstekniken och förenklade tryckproduktionen har gjort att kvaliteten höjts med bland annat fler bilder.

Den senaste formen för information som vi ställt i ordning är vår hemsida. Den är länkad direkt med SFF hemsida och nås lätt. Där återfinns man bland annat program, möten, information och de flesta av ovan nämnda forskningsresultat.

Med HOLMEX 08, som är föreningens fjärde jurybedömda utställning, vill vi manifesteras och fira alla de 25 år föreningen verkat och framför allt tacka alla våra medlemmar som under åren engagerat sig i hembygdssamlandet och stämpelsamlandet. Vilka härliga aktiviteter i filatelins tjänst!

RIKSFÖRENINGEN FÖR HEMBYGDSSAMLARE

Utställningsbesökare

Du som är intresserad av stämplat, brev och vykort, Hembygdssamlarens tema är föreningen för dig!

Vad får du? Tidningen Hembygdssamlaren med aktuella artiklar om hembygdssamlare, exempel på hur man kan samla, redovisningar av stämpeldokumentation och nya stämpelfakta samt vykort i hembygdssamlandet.

Föreningsmöten med föredrag, diskussioner, urvalshäften och bytesmaterial.

Föreningen deltar på olika sätt i mässor, utställningar och andra filatelistiska evenemang i syfte att stimulera intresset för hembygdssamlare.

Föreningen har idag närmare 500 medlemmar varav 50 ställer ut på HOLMEX 08. Årsavgiften är 100 kr. Plusgiro 98 86 28 - 4

Föreningens styrelse:

ordförande	Gustaf Ankarcrone
vice ordförande och redaktör	Per-Erik Nilsson
sekreterare	Ulla Lundquist
kassör	Leif Ledmyr
ledamot & webmaster	Anders Pleijel
suppleanter:	Göran Heijtz Hans von Euler

Föreningens hemsida nås lättast genom www.sff.nu/riksforeningar

Välkommen på ett möte där du kan anmäla dig som medlem!

Möten hösten 2008 på Postmuseum

Onsdagen den 24 september

- kl 18.00-20.30 Konferensrummet.
- kl 18.00-19.00 Uppföljning genomförd utställning HOLMEX 08.
- kl 19.00-20.30 Avtackning av alla som hjälpt till med utställningen. Förtäring. Alla välkomna.

Onsdagen den 22 oktober kl 16.00-20.00 Konferensrummet

- kl 16.00-18.15 Urvalshäften, medför eget material för försäljning.
- kl 18.30-20.30 Två kvinnliga utställare, Ulla Lundquist och Karin Svahn, visar och kommenterar delar av sina utställningsexponat som visats på HOLMEX 08 följt av diskussion.

Onsdagen den 26 november

- kl 16.00-20.00 Konferensrummet.
- kl 16.00-18.15. Medtag eget material, försäljning och byte (ej urvalshäften!)
- kl 18.15-20.00 Utställare på HOLMEX 08 visar och kommenterar sina exponat följt av diskussion.

Posthistoria från Hägersten och närområden

Av Lars Wester

Området som rubriken syftar på består primärt av de stadsdelar som någon gång haft postanstalter med Hägersten i postnamnet. Jag har dock utvidgat området något, så att det består av ett sammanhängande geografiskt område. Det börjar direkt sydväst om Södermalm, med de berörda stadsdelar som framgår av kartan här bredvid.

Liljeholmen

Områdets posthistoria, i meningen fasta postinrättningar, började med poststationen LILJEHOLMEN redan den 16 februari 1863. Det var denna dag som ett omfattande samarbete mellan järnvägen och Postverket påbörjades och som innebär att poststationer skulle inrättas vid järnvägsstationerna. Liljeholmen var den sista stationen före dåvarande slutstationen på Södermalm. Förutom kring själva Liljeholmen fanns ingen verksamhet eller befolkning av någon omfattning i närområdet före sekelskiftet 1900. Liljeholmen förblev därför poststation fram till 1904, då ett postkontor med samma namn ersatte poststationen.

stadsområden av sämre standard växte också upp. Ett av dessa låg i Gröndal och där inrättades viss postservice 1906 i form av ett brevsamlingsställe med namnet LILJEHOLMEN 2. Det var anledningen till att postkontoret fick namnet LILJEHOLMEN 1 från samma tid. Jag har inte lyckats hitta någon närmare information om brevsamlingsstället förutom det som framgår av ett postcirkulär 1906, där det arges att läget var huset nr 13 vid Granvägen i Gröndals villastad.

Poststämplat från postkontoret Liljeholmen 1

Början på Hägerstens exploatering

Fridhem intill Mälaren bestod i slutet av 1800-talet av sommarbebyggelse, med länjärns båtförbindelser till Stockholm. Kring sekelskiftet började området brändas genom att husen anpassades för permanentboende och även genom att det expanderades med ny småhusbebyggelse. En poststation med namnet FRIDHEMS VILLASTAD öppnades 1906 och blev underställd Liljeholmen, som ju ett par år tidigare öppnats som postkontor.

Posten ö äres brefkort, Liljeholmen 1870. Detta var den första stämplat som levererades 1870.

Liljeholmen blev en industriföret under senare delen av 1800-talet och ett par bo-

Vykort med lokalt motiv från Fridhem, stämplat Fridhems Villastad 21 maj 1907. Not 33.

Två andra områden bebyggdes några år senare med flerbostadshus. Ganska snart inrättades poststationer även där, först MIDSOMMARKRANSEN 1910 och sedan ASPUDDEN 1912. Bättre kommunikationer i form av en privatigd spårvägslinje skyndade på utvecklingen. År 1913 inkorporerades hela Brännkyrka socken i Stockholms stad. Posten i Fridhem ändrade 1914 namn till MÅLARHÖJDEN.

Mälarkhöjden 1914, första året efter poststationens namnändring.

Ännu i början av 1920-talet fanns det sydväst om Liljeholmen bara sammanhängande bebyggelse i Mälarkhöjden, Aspudden och Midsommarkransen, samt i viss mån i Hägersten. Det var främst Mälarkhöjden som genomgick en intensiv utbyggnad under 1920- och 30-talen. Någon ytterligare postservice tillkom inte förrän i slutet av 1930-talet. Brevsamlingsstället i Gröndal ersattes dock av en vanlig poststation 1926 som fick namnet GRÖNDAL. Därigenom kunde postkontoret återfå namnet Liljeholmen men det blev en kort period som slutade 1931. Då indrogs postkonto-

ret (i praktiken flyttades) och ersattes av det nyinrättade och närliggande postkontoret Stockholm 9 på Södermalm.

Tjänstebrevkort stämplat 1927, dvs från sista perioden 1926-31 när postkontoret åter hette Liljeholmen utan ett efter.

Hägersten var namnet på den del som låg nordost om Fridhem/ Mälarkhöjden. De första hyreshusen i Hägersten uppfördes 1936 efter Hägerstensvägen (senare Axelsberg), och där öppnades 1938 poststationen HÄGERSTEN, vilket alltså innebär att namnet debuterade som postnamn.

Hägerstensåsen var till en början bara en skogsklädd höjd sydost om själva Hägersten. Den bebyggdes dock från slutet av 1930-talet, men främst under andra hälften av 1940-talet, med omfattande bostadsbebyggelse. Hösten 1945 öppnades den första postexpeditionen på Hägerstensåsen, som blev en egen stadsdel, och i början av 1946 följdes den av ytterligare en.

postexpedition. De fick namnen STOCKHOLM 37, i södra delen av åsen, respektive STOCKHOLM 39 längre norr ut. Det var något av ett litet värteläge, innan centrumanläggningen på åsen stod klar 1950.

Stämpel från postexpeditionerna på Hägerstensåsen, Stockholm 37 och Stockholm 39, från 1946 respektive 1947.

Samtidigt i slutet av 1930-talet inträffade också en betydelsefull händelse i åsens rättningsområde i öster, det vill säga västra delen av Midsommarkransen. Från år 1936 flyttade telefonbolaget L M Ericsson ut sitt huvudkontor från centrala Stockholm till denna del av Midsommarkransen och byggde ut telefonfabriken. Det ledde till att även ett område med bostadsbebyggelse uppfördes, den så kallade LM-staden, som byggdes 1938-40 för att ge bostäder till de an-

ställda i företaget. Förbättrad postservice behövdes. Därför öppnades 1939 postexpeditionen STOCKHOLM 32 för betjäning av företaget och LM-staden. Utbyggnaden av fabriken fortsatte under 1940-talet.

De äldre postnämningarna som fanns i Mälårhöjden, Aspudden och Midsommarkransen var fram till februari 1945 organiserade som poststationer, underställda Stockholm 9 när detta ersatt Liljeholmen som postkontor. Från den tidpunkten blev de dock självständiga postexpeditioner. Även Gröndal uppgraderades vid samma tidpunkt. Hägersten ombildades till postexpedition först 1951.

Tiden från 1950

Hägerstensåsens hjärta låg och ligger fortfarande vid Riksdalstorget. I den byggnad som ännu kan ses vid torgets nordvästra hörn öppnades år 1950 postkontoret HÄGERSTEN 1, som blev huvudpost i Hägerstensområdet. Posten Stockholm 37 levde från den tidpunkten vidare under nytt namn, HÄGERSTEN 3. Däremot indrogs postexpeditionen Stockholm 39 när postkontoret öppnades.

I samband med förändringarna på Hägerstensåsen 1950 bytte också posten i gamla Hägersten namn till HÄGERSTEN 2. Även i Midsommarkransen skedde en marginell förändring, då postexpeditionen Stockholm 32, som blivit uppgraderad till postkontor 1948, återfick sin gamla status. Samtidigt skedde en utbyggnad av den postservice som fanns i Aspudden. Där öppnades en ny postexpedition västerut (vid Örnberg) som fick namnet ASPUDDEN 2. Den äldre postexpeditionen namnändrades till ASPUDDEN 1.

Vid 1950 års början utfördes flera namnändringar som resulterade i att nummer-serien med Hägersten som postnamn utökades vilket medförde följande postbenämningar i de olika stadsdelarna.

GRÖNDAL

- HÄGERSTEN 1 (Hägerstensåsen),
- HÄGERSTEN 2 (Hägersten / Axelsberg),
- HÄGERSTEN 3 (Hägerstensåsen),
- HÄGERSTEN 4 (Västerort),

- HÄGERSTEN 5 (Solberga),
- HÄGERSTEN 6 (Fruången),

- HÄGERSTEN 7 (gamla Midsommarkransen),
- HÄGERSTEN 8 (gamla Aspudden),
- HÄGERSTEN 9 (Aspudden / Örnberg),
- HÄGERSTEN 10 (Mälårhöjden),
- STOCKHOLM 32 (Midsommarkransen / Telefonplan)
- STOCKHOLM 42 (Västberga)

Att Stockholm behölls som postnamn i två fall beror säkerligen på att dessa delar var företagsintensiva och att det därför var mer praktiskt med adressort Stockholm.

Stämpel på klipp från baksidan av paketadresskort från 1950-talet, som visar ett pakets ankomst till postkontoret på Hägerstensåsen, stämpel 1.4.55 Hägersten 1 Ark, paketet utlämnat 4.4.55 via Stockholm 42 i Västberga.

Ett modernare Liljeholmen växte fram i början av 1960-talet med Liljeholms torg som medelpunkt. År 1963 återfick Liljeholmen sin postservice, nu under namnet STOCKHOLM 43. I Gröndal upphörde stadsdelens ortsnamn i postsammanhang samma år och ersattes av postnamnet STOCKHOLM 44.

Innan 1960-talet var slut fick Hägersten se ett par av sina postkontor bli indragna. Hägersten 3 och Hägersten 7 upphörde 1968. Nästa indragning dröjde dock till 1982, när Hägersten 8 hade tjänat färdigt. Under 1990-talet försvarar merparten av de övriga inklusive postkontoret Hägersten 1 i sin gamla roll. Som centrum för områdets postdistribution tycks det dock ha levt vidare fram till nutid.

Internationell posttjänstning stämpel Hägersten 9 i Aspudden (Örnberg)

Brevstämpel Midsommarkransen 14.9.1943 till USA med exempel på krigsårens höga luftposttaxor, här 1,05 kr (brevporto 30 öre, tillägg luftpost 75 öre/5 gram)

Områdets stämplat

Tidiga stämplat från området, med undantag av Långholmen 1, är inte helt vanliga före 1920, särskilt inte på försändelsen. Speciellt Oscarsamlaren har en utmaning i att hitta Midsommarkransen. Från 1920-talet blir tillgången lite bättre och från 1930-talet krävs för de flesta stämplat bara lite följmod av den som söker.

Hägersten 1 är den dominerande avgångsstämplat från 1950-talet och framåt och merparten maskinstämplades. I början användes en lädbrevstämplat (LBB) men från 1953 när lädbrevstämplat generellt drogs in övergick man till en bokstavsliterna och från 1960-talet till inskriptionen AVG nedtill. Även maskinstämplat kan ibland vara ganska dekorativa men stämplat från Hägersten 1 tycks anmärkningsvärt ofta sakna tillräckligt med färg i valsen. Ett och annat avtryck med rundstämplat går dock att hitta som makuleringsstämplat.

Postkort (från Gotland), semesterhälsning i augusti 1980 från avsändare som inte hade sin adressbok med sig. Adressen anger Hägerstenavägen men saknar både gatuadress och postnummer. Rektangulär expeditionsstämplat Postkontoret Hägersten 1. Adressundersökningen (gatuadress och postnummer) (fyllda med röda siffror).

Posthuset Hägersten 1 på Spårbankevägen från cirka 1950. Huset är beläget mitt emot Medborgarhuset, utställningslokaler för HOLMEX 08.

Källor:

Nyländer, Yngve. Sveriges fasta postanstalter genom åren. Stockholm 1963.
Facit Postal VII. Veflinge 2004.

POSTHISTORIA WORLD WIDE AB

VÄLKOMMEN ATT BESÖKA
EN AV EUROPAS STÖRSTA
HEMSIDOR MED
FRIMÄRKEN

www.posthistoria.se

STORT URVAL
FRIMÄRKEN – BREV – VYKORT –
HEMBYGD – FÖRFILATELI

ÖVER 15.000 OBJEKT
TILL FÖRSÄLJNING

VÄLKOMMEN!

Önskar Christer Karlsson och Mats Carlstedt
Posthistoria World Wide AB Box 975, 751 09 Uppsala
E-post: postal.history@telia.com Telnr. 018-262733